

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "สภาพและปัญหาการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 11" ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูล
2. การสัมพัตัวอย่างประชากร
3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การนำเสนอข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าข้อมูล

1. ศึกษาตำรา เอกสาร วารสาร ปรกาศ คำสั่ง งานวิจัยและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกาศในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)
2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร วารสาร งานวิจัย หลักสูตร คู่มือครู และสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในด้านต่าง ๆ คือ ด้านการใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเรียน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
3. ศึกษาหนังสือ เอกสาร และงานวิจัยที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการวิจัย และการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย สัมภาษณ์ครูภาษาไทยและผู้บริหารโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

การสุ่มตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 2 กลุ่ม คือ ตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ และตัวอย่างประชากรที่เป็นครูภาษาไทย ในการสุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. สำรวจโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 11 จำนวน 5 จังหวัด ซึ่งมีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 401 โรงเรียน
2. จากจำนวนโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตการศึกษา 11 ทั้งหมด ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) มาร้อยละ 20 ของจำนวนโรงเรียนในแต่ละจังหวัด ซึ่งได้โรงเรียน 77 โรงเรียน
3. เลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยใช้ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร โรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 77 คน และครูภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนละ 3 คน รวมทั้งสิ้น 231 คน และรวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 308 คน ดังรายละเอียดที่ปรากฏในตารางดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จังหวัด	จำนวนโรงเรียนทั้งหมด	จำนวนโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	
			ผช. วิชาการ	ครูภาษาไทย
ชัยภูมิ	45	9	9	27
นครราชสีมา	160	32	32	96
บุรีรัมย์	83	15	15	45
ศรีสะเกษ	54	10	10	30
สุรินทร์	59	11	11	33
รวม	401	77	77	231

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ประเภท คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถาม

1. ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. การใช้หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร จำนวน 3 ข้อ
2. วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 3 ข้อ
3. การใช้สื่อการเรียนการสอน จำนวน 4 ข้อ
4. การวัดและประเมินผลการเรียน จำนวน 3 ข้อ
5. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวน 4 ข้อ

2. สร้างแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อใช้ในการสอบถามครูภาษาไทย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) มี 4 ระดับคือ มีปัญหามากที่สุด มีปัญหามาก มีปัญหาน้อย และมีปัญหาน้อยที่สุด เนื้อหาของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัญหาการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน จำนวน 27 ข้อ
2. ปัญหาวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 17 ข้อ
3. ปัญหาการใช้สื่อการเรียนการสอน จำนวน 23 ข้อ
4. ปัญหาการวัดและประเมินผลการเรียน จำนวน 13 ข้อ
5. ปัญหาการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จำนวน 23 ข้อ

3. หาความตรง (validity) ของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยนำเครื่องมือทั้ง 2 ชนิดมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของสำนวนภาษา ความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม แล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขมาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก) เพื่อตรวจพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของสำนวนภาษา ความตรงต่อเนื้อหา พร้อมทั้งขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งผลการตรวจพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าให้มีการแก้ไขภาษาที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ให้เพิ่มคำหรือข้อความเพื่อความชัดเจนและรัดกุมของข้อกระทงความ ผู้วิจัยนำคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่านมาปรับปรุงแก้ไข แล้วเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับครูภาษาไทย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 30 คน และนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 10 คน ซึ่งไม่พบปัญหาแต่อย่างใด กล่าวคือครูภาษาไทยและผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการมีความเข้าใจข้อกระทงความได้ตรงตามที่ต้องการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการออกหนังสือถึงหัวหน้าสถานศึกษาในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตการศึกษา 11 จำนวน 77 โรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือให้ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย และให้ครูภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย (ดูรายละเอียดในภาคผนวก)

2. ส่งหนังสือขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ไปยังผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ และส่งหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม พร้อมกับส่งแบบสอบถามไปยังครูภาษาไทย ในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยทางไปรษณีย์ (Mailed Questionnaire)

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 231 คน ตั้งแต่วันที่ 24 พฤษภาคม 2536 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งทางไปรษณีย์และไปรษณีย์ตนเอง ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้ทั้งสิ้น 211 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.3

3. ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการของโรงเรียน ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาระดับพื้นฐานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 77 โรง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X (Statistical Package for Social Science-X) ดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยนำวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น}}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}} \times 100$$

(ประคอง กรรณสุต, 2535:72)

ตอนที่ 2 สภาพของการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย นำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage) เช่นเดียวกับตอนที่ 1

2. แบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น}}{\text{จำนวนผู้ตอบทั้งหมด}} \times 100$$

(ประคอง กรรณสุต, 2535:72)

ตอนที่ 2 ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่ามัธยิมเลขคณิต ($\bar{X}$) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

$\bar{X}$ แทนมัธยิมเลขคณิตของคะแนน

f แทนความถี่ของรายการนั้น

x แทนคะแนนที่กำหนด

N แทนจำนวนผู้ตอบทั้งหมด

ค่าน้ำหนักของคะแนนจากคำตอบ คิดเป็น 4 ระดับคือ

มีปัญหามากที่สุด	เท่ากับ	4	คะแนน
มีปัญหามาก	เท่ากับ	3	คะแนน
มีปัญหาน้อย	เท่ากับ	2	คะแนน
มีปัญหาน้อยที่สุด	เท่ากับ	1	คะแนน

(John E. Freund, 1991:61)

การแปลความหมายของค่ามัชฌิมเลขคณิต ถือตามเกณฑ์ดังนี้

3.50 - 4.00	หมายความว่า	มีปัญหามากที่สุด
2.50 - 3.49	หมายความว่า	มีปัญหามาก
1.50 - 2.49	หมายความว่า	มีปัญหาน้อย
1.00 - 1.49	หมายความว่า	มีปัญหาน้อยที่สุด

นำค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนของแต่ละข้อ มาวัดการกระจายของคะแนนจาก
แนวโน้มนำเข้าสู่ส่วนกลาง โดยหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของ
แต่ละข้อ โดยใช้สูตรดังนี้

$$S.D = \sqrt{\frac{n(\sum fx^2) - (\sum fx)^2}{n(n-1)}}$$

S.D	แทนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
$\sum fx$	แทนผลรวมของผลคูณระหว่างคะแนนกับความถี่
$\sum fx^2$	แทนผลรวมของผลคูณระหว่างความถี่กับกำลังสองของคะแนน
n	แทนจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากร

(John E. Freund, 1991:61)

การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม มานำเสนอข้อมูล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญใหญ่ฝ่ายวิชาการ

1.1 แบบสัมภาษณ์ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

1.2 แบบสัมภาษณ์ตอนที่ 2 สภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย นำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

2. แบบสอบถามครูภาษาไทย

2.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

2.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 ปัญหาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย นำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง